

ประเทศไทยกับการพัฒนานกฎหมายซื้อขาย: วาระแห่งชาติ

Thailand and the Development of Sale Laws: National Agenda

จุมพิตา เรืองวิชาธร (Jumpita Ruangvichathorn)*

รับ 8 / มิถุนายน / 2562
ตรวจสอบ 9-13 / มิถุนายน / 2562
ตอบรับ 15 / มิถุนายน / 2562

บทคัดย่อ

ประเทศไทยประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ว่าด้วย ‘เอกเทศสัญญา’ ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2467 ต่อมาได้รับการตรวจชำระและประกาศใช้ใหม่ในปี พ.ศ. 2471 ซึ่งขณะนั้นประเทศไทยยังคงเป็นสังคมเกษตรกรรม บทบัญญัติเรื่องซื้อขายจึงมุ่งใช้บังคับกับการซื้อขายทางแพ่งเป็นหลัก อันปรากฏในมาตรา 456 วรรค 3 ที่กำหนดว่า สัญญาซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ซึ่งตกลงกันมีราคาห้าร้อยบาท (ปัจจุบันสองหมื่นบาท) หรือกว่านั้นขึ้นไป ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายผู้ต้องรับผิด หรือได้มีการวางประจำไว้หรือชำระหนี้บางส่วนแล้ว จึงจะฟ้องร้องบังคับคดีได้

ในปี พ.ศ. 2537 คำพิพากษาฎีกาที่ 3046/2537 และคำพิพากษาฎีกาที่ 3651/2537 อันเป็นรู้จักกันโดยทั่วไปในชื่อ ‘ฎีกาข้าวหนึ่ง’ และเกี่ยวข้องโดยตรงกับมาตรา 456 วรรค 2 ดังกล่าว ได้จุดประกายให้สังคมไทยตระหนักอย่างชัดเจนว่า กฎหมายซื้อขายของเรา

ไม่สอดคล้องกับสภาวะทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทยที่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจาก กฎหมายซื้อขายต้องมีบทบัญญัติที่สามารถใช้บังคับกับการซื้อขายทางพาณิชย์และการซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากการซื้อขายทางแพ่งอีกด้วย

จากการศึกษา พบว่ามีแนวความคิดในการพัฒนานกฎหมายซื้อขายดังกล่าวอยู่หลายรูปแบบ อาทิ การแยกกฎหมายแพ่งออกจากและกฎหมายพาณิชย์ หรือการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อมีต้องนำบทบัญญัติ มาตรา 456 วรรค 2 มาใช้บังคับกับการซื้อขายทางพาณิชย์ รวมถึงการซื้อขายระหว่างประเทศ ในขณะที่ประเทศไทยยังไม่ได้เข้าเป็นรัฐภาคีของอนุสัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศที่มีบทบาทและเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในโลกยุคปัจจุบัน อันหมายถึง อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการซื้อขาย

* อาจารย์ประจำ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม LL.B. (เศรษฐศาสตร์), LL.M., PhD. (University of Exeter, England)
Lecturer of Law Faculty, Sripatum University
E-mail: atitaya.kh@spu.ac.th

สินค้านระหว่างประเทศ ค.ศ. 1980 (The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods หรือ CISG) และนำบทบัญญัติของ CISG มาอนุวัติการเป็นกฎหมายภายในเพื่อใช้บังคับการซื้อขายระหว่างประเทศเป็นการเฉพาะต่อไป

ทั้งนี้ ผู้เขียนเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งกับการที่ประเทศไทยจะต้องมีพัฒนากฎหมายซื้อขายดังกล่าว แต่เป็นที่น่าเสียดายว่านับจากฎีกาข้างนี้ในปี พ.ศ. 2537 มาจนถึงปัจจุบันที่เป็นเวลาเกือบ 4 ทศวรรษแล้ว ประเทศไทยก็ยังไม่มีการพัฒนากฎหมายซื้อขายอย่างมีนัยสำคัญใด ๆ รวมทั้งการตัดสินใจเข้าเป็นรัฐภาคีของ CISG ต่างจากประเทศเวียดนามที่ตัดสินใจเข้าเป็นรัฐภาคีแล้วเมื่อไม่นานมานี้ ทั้ง ๆ ที่ประเทศไทยมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต้องอาศัยการค้าการลงทุนต่างประเทศก่อนหน้าประเทศเวียดนามเป็นเวลานานหลายปี ดังนั้น ผู้เขียนจึงใคร่ขอเรียกร้องผ่านบทความนี้ให้ผู้รับผิดชอบในภาครัฐที่เกี่ยวข้องพิจารณาบรรจุประเด็นการพัฒนากฎหมายซื้อขายนี้เข้าเป็นวาระแห่งชาติ เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างจริงจังและเร่งด่วนต่อไปในอนาคตอันใกล้

คำสำคัญ: กฎหมายซื้อขาย เอกเทศสัญญา

Abstract

Thai Civil and Commercial Code, Book 3 “Specific Contracts” first came into force in 1924 (B.E. 2467). It was later revised and the new revision came into force in 1928 (B.E. 2471), those periods of which, Thailand was only an agriculture country. The provisions of sales under the Civil and Commercial Code were thus aimed at applying mainly to private sales as apparently seen in Section 456 Subsection 3 which provides that a sale over 500 Thai Baht (now 20,000 Thai

Baht) is not enforceable in court unless there be some written evidence signed by the liable party or unless earnest is given, or there is part performance.

In 1994 (B.E. 2537), Two Supreme Court Judgments (No. 3046 and 3651), or widely known in Thai names as ‘Dhika Khoa Nung’, drew a vivid awareness to Thai society that our sale laws do not conform to the changing of our social and economic environments under which the provisions thereof must be able to apply to both commercial and international sales which are distinct in natures from private sales.

From the study, there are several options proposed to be the development methods of Thai sale laws. They are, such as, the separation of Thai civil and commercial laws, or the amendment of current Thai sale laws to avoid the application of Section 456 Subsection 3 to commercial sales including international sales while we are not becoming a member state of a current potential and world-wide accepted international sale convention, i.e. the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods and transform its provisions to be our new sales law applying specifically to international sales.

The writer strongly agrees with the movements towards this development of Thai sale laws. Regrettably, however, after nearly three decades from both of the Supreme Court Judgments, no substantial development has been made including the decision to become the member state of CISG. This is surprisingly different from Vietnam which has recently

become a member state of CISG even though Thailand's international trades and investments have been many years in advance than Vietnam. The writer, therefore, is hereby urging Thai authorities concerned to adopt this issue as the national agenda in order that the development of Thai sale laws can be seriously and urgently made in the very near future.

Keywords: Sale Laws, Specific Contracts

บทนำ

‘การซื้อขายสินค้า’ เป็นเส้นเลือดหลักของการดำเนินธุรกิจและการค้า ทั้งในระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศ ดังนั้น ปริมาณของธุรกรรมประเภทนี้จึงมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศใดประเทศหนึ่งและสังคมโลกโดยรวมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะประเทศที่อยู่ในระบบเศรษฐกิจเสรีทุนนิยม ดังเช่นประเทศไทยในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนพบว่าการพัฒนากฎหมายซื้อขายของประเทศไทยยังไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญ ดังจะได้กล่าวเป็นลำดับดังต่อไปนี้

กฎหมายซื้อขายของประเทศไทย

กฎหมายหลักคือประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ป.พ.พ.) ซึ่งมีสถานะเป็น “กฎหมายสารบัญญัติ” ที่บัญญัติถึงสิทธิและหน้าที่โดยทั่วไปของประชาชนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในทางแพ่งและทางพาณิชย์ ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

บรรพ 1: หลักทั่วไป

บรรพ 2: หนี้

บรรพ 3: เอกเทศสัญญา

บรรพ 4: ทรัพย์สิน

บรรพ 5: ครอบครัว

บรรพ 6: มรดก

การใช้และการตีความ ป.พ.พ. เป็นไปตามบทบัญญัติในมาตรา 4 โดยต้องคำนึงถึงหลักสูตรจิตในมาตรา 5 และ 6 ซึ่งมีสถานะเป็นหลักกฎหมายทั่วไป ไม่ใช่หลักทั่วไป อันจะยกเว้นได้ “ซื้อขาย” เป็นเอกเทศสัญญาประเภทหนึ่ง ซึ่งบัญญัติไว้ในบรรพ 3 ใช้บังคับกับสัญญาซื้อขายสินค้าทุกประเภท ทั้งในทางแพ่งและทางพาณิชย์ และไม่ว่าจะเป็นการซื้อขายสินค้าภายในประเทศ (Domestic Sales) หรือการซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ (International Sales) และความไม่เหมาะสมของกฎหมายซื้อขายของประเทศไทยในปัจจุบัน ซึ่งคู่สัญญากำหนดให้ใช้กฎหมายไทยเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับแก่สัญญา (Applicable Law) หรือกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล (Private International Law/PIL) ว่าด้วยการขัดกันของกฎหมาย (Conflict of Laws) ซึ่งให้กฎหมายไทยเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับแก่สัญญาโดยมีบทบัญญัติหลักๆ ดังต่อไปนี้

สัญญาซื้อขายไม่ต้องทำเป็นหนังสือ เว้นแต่เป็นการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์และทรัพย์สินบางประเภท ตามมาตรา 456 วรรค 1 ที่ต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ อย่างไรก็ตาม หากเป็นการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ที่มีมูลค่าตั้งแต่ 20,000 บาทขึ้นไป ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบหรือต้องมีการวางมัดจำ หรือต้องมีการชำระหนี้บางส่วน จึงจะฟ้องร้องบังคับคดีกันได้ (มาตรา 456 วรรค 3)

การโอนกรรมสิทธิ์เป็นสาระสำคัญของสัญญาซื้อขาย และเป็นหน้าที่ประการหนึ่งของผู้ขายตาม ป.พ.พ. มาตรา 453 ซึ่งบัญญัติว่า “อันว่าซื้อขายนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลฝ่ายหนึ่งเรียกว่าผู้ขาย โอนกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินให้แก่บุคคลอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่าผู้ซื้อและผู้ซื้อตกลงว่าจะใช้ราคาทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้ขาย” ดังนั้น การที่กรรมสิทธิ์ในสินค้าจะโอนอย่างไรนั้น

เป็นเรื่องของกฎหมาย กล่าวคือ เมื่อมีสัญญาซื้อขายเสร็จเด็ดขาดเกิดขึ้น กรรมสิทธิ์จะโอนไปยังผู้ซื้อทันทีโดยไม่คำนึงว่ามีการส่งมอบหรือชำระราคาแล้วหรือไม่ เนื่องจากการส่งมอบและชำระราคาอาจเกิดขึ้นภายหลังจากที่สัญญาเกิดขึ้นแล้วก็ได้ แต่หากเป็นสัญญาซื้อขายที่มีเงื่อนไขหรือเงื่อนไขเวลา กรรมสิทธิ์จะยังไม่โอน จนกว่าการจะเป็นไปตามเงื่อนไข หรือถึงกำหนดเงื่อนไขเวลาเสียก่อน (มาตรา 459) หรือกรรมสิทธิ์ก็ยังไม่โอนอีกเช่นกัน ถ้าต้องมีการบังคับทรัพย์สิน หรือชั่ง ตวง วัด ฯลฯ ตัวทรัพย์สินให้แน่นอนเสียก่อน (มาตรา 460 วรรค 1 และ 2)

ผู้ขายมีสิทธิที่จะได้รับชำระราคาสินค้า เมื่อตนได้ส่งมอบสินค้าแก่ผู้ซื้อแล้ว ดังนั้น การส่งมอบสินค้า (Delivery of Goods) จึงเป็นหน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งของผู้ขายที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งแยกต่างหากจากหน้าที่ในการโอนกรรมสิทธิ์ (Transfer of Title) ซึ่งเป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่กล่าวข้างต้น โดยหลักผู้ขายต้องส่งมอบสินค้าให้อยู่ในเงื้อมมือของผู้ซื้อ (มาตรา 462) หากเป็นการซื้อขายสินค้าที่ต้องมีการขนส่ง ผู้ขายมีหน้าที่ส่งมอบสินค้าให้กับผู้รับขน (มาตรา 463)

ส่วนสถานที่ในการส่งมอบ หากไม่ได้ตกลงกันไว้และเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง คือ สถานที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ แต่หากไม่ใช่ทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง คือ ภูมิลำเนาปัจจุบันของผู้ซื้อ อนึ่ง หากมีการส่งมอบสินค้าโดยผิดสัญญา ซึ่งเป็นกรณีต่างจากที่ได้มีการบัญญัติไว้ในเรื่องซื้อขายโดยเฉพาะ คือ การส่งมอบสังหาริมทรัพย์น้อยกว่า หรือมากกว่า หรือปะปนกับสินค้าชนิดอื่น (มาตรา 465) และการส่งมอบสังหาริมทรัพย์ไม่ตรงตามเนื้อที่ที่ตกลงซื้อขายกัน (มาตรา 466) นั้น จะต้องพิจารณาตามกฎหมายว่าด้วยเรื่องหนี้และสัญญา

หน้าที่ประการต่อมาของผู้ขายคือ การรับประกันเพื่อความชำรุดบกพร่อง โดยกฎหมายกำหนดให้ผู้ขายต้องรับประกันใน ‘ความชำรุดบกพร่อง’ (Defect) ของสินค้าที่ส่งมอบ แม้ผู้ขายจะรู้ถึงความชำรุดบกพร่องนั้นหรือไม่

ก็ตาม (มาตรา 472) แต่ก็มีข้อยกเว้นในมาตรา 473 ซึ่งผู้ขายไม่ต้องรับประกันใน 3 กรณี (1) ผู้ซื้อรู้อยู่แล้วในเวลาซื้อขายว่ามีความชำรุดบกพร่อง หรือควรจะรู้ เช่นนั้นหากได้ใช้ความระมัดระวัง อันจะพึงคาดหมายได้ตั้งวิญญูชน (2) ความชำรุดบกพร่องเห็นได้อย่างชัดเจนเมื่อเวลาส่งมอบ (3) เป็นการขายทอดตลาด

หน้าที่ประการสุดท้ายของผู้ขายคือ การรับประกันเพื่อการโอนสิทธิ เมื่อปรากฏว่ามีบุคคลภายนอกเข้ามาครอบงวนสิทธิในการใช้สอยสินค้าของผู้ซื้อ อันอาจเนื่องมาจากบุคคลนั้นไม่มีสิทธิเหนือสินค้าที่ซื้อขายกัน หรือเนื่องมาจากความผิดของผู้ขาย กฎหมายกำหนดให้ผู้ขายต้องรับประกัน (มาตรา 475) เว้นเสียแต่ผู้ซื้อทราบอยู่แล้วว่าผู้ซื้ออื่นก่อนการครอบงวนสิทธิอยู่ก่อน (มาตรา 476) หรือผู้ซื้อสูญเสียสินค้านั้นไปเพราะความผิดของผู้ซื้อเองในหลาย ๆ สาเหตุ (มาตรา 482)

ผู้ซื้อที่มีสิทธิที่จะได้รับสินค้า เมื่อตนได้ชำระราคาสินค้านั้นให้แก่ผู้ขายแล้ว ดังนั้น การชำระราคา (Payment of Goods) จึงเป็นหน้าที่สำคัญของผู้ซื้อที่กฎหมายกำหนดไว้ควบคู่กับหน้าที่ในการรับมอบสินค้า (Taking Delivery) ทั้งนี้ ราคาที่ซื้อขายกันนั้นอาจกำหนดไว้ในสัญญาหรือไม่ก็ได้ หากไม่ได้กำหนดไว้ ผู้ซื้อต้องชำระราคาตามสมควร (มาตรา 487) อย่างไรก็ตาม ผู้ซื้อที่มีสิทธิที่จะยึดหน่วงราคาสินค้าไว้ทั้งหมดหรือบางส่วน หากพบว่าสินค้านั้นมีความชำรุดบกพร่อง (มาตรา 488) หรือถูกผู้รับจ้างหรือบุคคลอื่นขู่ว่าจะฟ้องคดี (มาตรา 489) อนึ่ง หากเวลาที่จะต้องชำระราคานั้น มิได้กำหนดไว้ ให้ถือว่าเวลาในการส่งมอบสินค้าเป็นเวลาของการชำระราคาด้วย (มาตรา 490)

ความไม่เหมาะสมของกฎหมายซื้อขายของประเทศไทยในปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. 2537 ศาลฎีกาได้มีคำตัดสินในคดีเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้านี้ระหว่างประเทศจำนวน 2 คดี โดยคำพิพากษาศาลฎีกาทั้งสองนี้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์

เป็นอย่างมาก และรู้จักกันกันต่อมาอย่างแพร่หลาย ในนามของ “ฎีกาข้าวหนึ่ง” (คำพิพากษาฎีกาที่ 3046/2537 และคำพิพากษาฎีกาที่ 3651/2537) (กำชัย จงจักรพันธ์, 2543, หน้า 55-66)

ทั้งนี้ จะขอกล่าวเฉพาะข้อเท็จจริงย่อของ คดีแรก คดีนี้ มีบริษัทวู้ดเฮาส์ เดริก แอนด์ แคเรีย เอส.เอ. จำกัด ผู้ซื้อชาวต่างชาติเป็นโจทก์และบริษัท ไทยมาพรพรณ เทรดตั้งจำกัดกับพวก ผู้ขายชาวไทย เป็นจำเลยโจทก์ฟ้องว่า โจทก์เป็นนิติบุคคลประเภท บริษัทจำกัดจดทะเบียน ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ โจทก์กับจำเลยทั้งสองทำความตกลงซื้อขายข้าวหนึ่งไทย ชนิด 5% จำนวน 5,250 ตัน ในราคาตันละ 193 เหรียญ สหรัฐอเมริกาขนส่งโดยทางเรือแบบ เอฟ.โอ.บี. (F.O.B.) จากท่าเรือกรุงเทพฯ ถึงท่าเรือชายฝั่งแอฟริกาตะวันตก โดยกำหนดให้จำเลยทั้งสองส่งมอบสินค้าลงเรือ ณ ท่าเรือกรุงเทพฯ ภายในเดือนกันยายน พ.ศ. 2530 ซึ่งโจทก์จะเป็นผู้นำเรือมารับสินค้า ณ ท่าเรือกรุงเทพฯ เอง และโจทก์จะชำระค่าสินค้าผ่านทางธนาคารอินโดซูเอช สาขาเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ มายังธนาคาร กรุงเทพฯ จำกัด สำนักงานใหญ่ ซึ่งเป็นธนาคารตัวแทน ของจำเลยทั้งสอง ต่อมาโจทก์ก็ได้ดำเนินการตามที่ ตกลงไว้แล้ว โดยเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต (Letter of Credit) ส่งมายังธนาคารกรุงเทพฯ จำกัด สำนักงานใหญ่ หลังจากนั้นโจทก์แจ้งให้จำเลยทั้งสองทราบว่าโจทก์ จะนำเรือมารับสินค้าที่ทำเรือกรุงเทพฯ ระหว่างวันที่ 17 กันยายน ถึงวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2530 ให้จำเลย ทั้งสองส่งมอบสินค้าให้โจทก์ในช่วงเวลาดังกล่าว ต่อมา วันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2530 จำเลยทั้งสองมีหนังสือ ถึงโจทก์ปฏิเสธที่จะส่งมอบสินค้าตามสัญญา โจทก์จึง บอกเลิกสัญญาไปยังจำเลย การผิดสัญญาดังกล่าวทำให้ โจทก์ได้รับความเสียหาย ขอให้บังคับจำเลยทั้งสอง ร่วมกันชำระเงินจำนวน 18,381,132.48 บาทให้โจทก์ พร้อมด้วยดอกเบี้ยอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี นับถัดจาก วันฟ้องจนกว่าจะชำระเสร็จ

จำเลยที่ 1 ให้การว่าโจทก์เพียงแต่เสนอเปิด Letter of Credit มายังธนาคารกรุงเทพฯ จำกัด เพื่อขอซื้อ ข้าวหนึ่งจำนวน 5,250 ตัน จากจำเลยที่ 1 แต่จำเลยที่ 1 ไม่สามารถขายข้าวหนึ่งจำนวนดังกล่าวให้โจทก์ได้ จำเลย ที่ 1 จึงไม่ได้ตกลงขายข้าวหนึ่งให้โจทก์และไม่ได้รับ ชำระหนี้ Letter of Credit ตามที่โจทก์กล่าวอ้าง สัญญาซื้อขายข้าวหนึ่งระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 1 ยังไม่ เกิดขึ้น ขอให้ยกฟ้องจำเลยที่ 2 ให้การว่า จำเลยที่ 2 ไม่เคยร่วมกับจำเลยที่ 1 หรือมอบหมายให้จำเลยที่ 1 ทำความตกลงซื้อขายข้าวหนึ่งตามที่โจทก์กล่าวอ้าง ขอให้ยกฟ้องศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนโจทก์ฎีกาศาลฎีกาฟ้องขอให้จริง ว่าได้ว่าโจทก์และจำเลยที่ 1 ได้มีโทรพิมพ์ติดต่อซื้อขาย ข้าวหนึ่งต่อกันตามเอกสารหมายเลข จ.5 ถึง จ.9 ภายหลัง ติดต่อกันทางโทรพิมพ์แล้ว โจทก์ได้เปิด Letter of Credit มายังธนาคารกรุงเทพฯ จำกัด เพื่อชำระเงินค่า ข้าวหนึ่งตามที่มีการติดต่อกันไว้ตามโทรพิมพ์เอกสาร หมายเลข จ.5 ถึง 9 แต่จำเลยที่ 1 ไม่สามารถจัดส่งข้าวหนึ่ง ให้โจทก์ได้ และได้วินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายว่า การซื้อขายข้าวหนึ่งระหว่างโจทก์กับจำเลยทั้งสองได้เกิด ขึ้นแล้ว เมื่อการเจรจายุติลงตามเอกสารโทรพิมพ์หมายเลข จ.5 ถึง จ.9 แต่ตาม ป.พ.พ. มาตรา 456 วรรคสอง กำหนดว่าสัญญาซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ซึ่งตกลงกัน มีราคาห้าร้อยบาท (ปัจจุบัน คือ แก่ไขจากห้าร้อย (500.-) บาท เป็น สองหมื่น (20,000.-) บาท/ มาตรา 456 แก่ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. แก่ไขเพิ่มเติมประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับที่ 14 พ.ศ. 2548 มาตรา 3) หรือกว่านั้นขึ้นไป สัญญาจะซื้อจะขาย คำมั่น ในการขายทรัพย์สินที่มีราคาห้าร้อยบาทหรือกว่านั้นขึ้นไป ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายผู้ต้อง รับผิดชอบ หรือได้วางประจำไว้ หรือได้ชำระหนี้ บางส่วนแล้ว จึงจะฟ้องร้องบังคับคดีได้ (กำชัย จงจักรพันธ์, 2543, หน้า 55-66) โดยเมื่อตามเอกสาร หมายเลข จ.5 ถึง จ.9 ไม่ปรากฏหลักฐานการชำระหนี้

บางส่วน หรือการวางมัดจำ หรือลายมือชื่อของจำเลย ทั้งสองที่ต้องรับผิดชอบ โจทก์จึงไม่สามารถฟ้องร้องให้บังคับ แก่จำเลยทั้งสองได้ อนึ่ง โจทก์ฎีกาโต้แย้งว่ามีแรงใด ในเอกสารดังกล่าว ศาลฎีกาตรวจแล้วเห็นว่าเป็น เรื่องที่มีได้โต้แย้งและว่ากล่าวมาก่อนในศาลชั้นต้น ทั้งไม่ปรากฏแรงใดในเอกสารดังโจทก์อ้างแต่อย่างใด คดีฟังได้ว่าสัญญาตกลงซื้อขายข้าวหนึ่งระหว่างโจทก์ กับจำเลยที่ 1 ไม่สามารถจะฟ้องร้องบังคับคดีกันได้ จึงพิพากษายืน

จากคำวินิจฉัยของศาลในคดีนี้ เห็นได้ว่า แม้ศาลจะวินิจฉัยว่าสัญญาเกิดขึ้นแล้ว แต่ก็ไม่สามารถ พิพากษาให้จำเลยผู้ผิดสัญญามีความรับผิดชอบตาม สัญญาได้ ดังนั้นจึงสะท้อนให้เห็นว่า คำพิพากษาศาลฎีกา ดังกล่าว ไม่สอดคล้องกับแนวปฏิบัติทางการค้าระหว่าง ประเทศหรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย (ป.พ.พ.) ของไทย ไม่สอดคล้องกับแนวปฏิบัติ ในทางการค้าระหว่างประเทศนั่นเอง (กำชัย จงจักรพันธ์, 2543, หน้า 55-66) ประเด็นดังกล่าว หากมองในอีก บริบทหนึ่ง จะพบว่านอกจากที่ประเทศไทยยังไม่มี กฎหมายสำหรับการซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะแล้ว **ประเทศไทยก็ยังไม่ได้มีการแยก กฎหมายที่ใช้บังคับกับธุรกรรมทางแพ่งและทาง พาณิชยออกจากกัน รวมทั้งการซื้อขาย** (ซื้อขาย ‘ทาง แพ่ง’ - ใช้ในครัวเรือน / ซื้อขาย ‘ทางพาณิชย’- ใช้ใน ทางการค้า) อันเห็นได้จากบทบัญญัติในมาตรา 456 วรรคสอง ซึ่งศาลหยิบยกขึ้นมากล่าวอ้างในคดีนี้ **มีความ สอดคล้องเพียงเฉพาะกับการซื้อขายทางแพ่ง ไม่ใช่ การซื้อขายทางพาณิชย รวมทั้งการซื้อขายสินค้า ระหว่างประเทศซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับการซื้อขาย ทางพาณิชย** (ไพฑูริศ เอกจริยากร, 2554.)

ความพยายามในการพัฒนากฎหมายซื้อขาย ของประเทศไทยภายหลังฎีกาข้าวหนึ่ง

ในปี พ.ศ. 2547 กระทรวงยุติธรรมได้แต่งตั้ง คณะกรรมการนโยบายแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนา กฎหมายขึ้น โดยมีแผนงานหนึ่งคือการพิจารณาศึกษาว่า ประเทศไทยควรจะแยก**กฎหมายแพ่งออกจากกฎหมาย พาณิชยหรือไม่** ซึ่งต่อมาได้มีการจัดทำ ‘ร่างพระราช บัญญัติซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. ...’ โดยใช้ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการซื้อขายสินค้าระหว่าง ประเทศ ค.ศ.1980 (The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods หรือ CISG) เป็นต้นแบบ แต่ในภายหลังได้เปลี่ยนชื่อ เป็น ‘ร่างพระราชบัญญัติซื้อขายทางพาณิชย พ.ศ. ...’ เพื่อใช้บังคับกับการ**ซื้อขายทางพาณิชยและการซื้อขาย สินค้าระหว่างประเทศ** ในระหว่างที่รอการตัดสินใจว่า ประเทศไทยจะเข้าเป็นรัฐภาคีของ CISG หรือไม่ ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า คณะผู้จัดทำร่างพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าว มีความเห็นว่าประเทศไทยควรจะเข้าเป็นรัฐภาคี ของ CISG และโดยไม่มีการตั้งข้อสงสัยใด ๆ อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ร่างพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าว ก็ไม่ได้รับการสานต่อและประกาศใช้เป็นกฎหมาย แต่อย่างใด รวมทั้งก็ไม่มีมติตัดสินใจของประเทศไทย ในการเข้าเป็นรัฐภาคีของ CISG ทั้งนี้ หากประเทศไทย ตัดสินใจเข้าเป็นรัฐภาคีของ CISG และมีการ ออกกฎหมายอนุวัติการขึ้นมาใช้บังคับกับการซื้อขาย ระหว่างประเทศ ประเทศไทยก็จะมีกฎหมายเฉพาะ ที่ใช้บังคับแก่ข้อพิพาททางการค้าซื้อขายระหว่าง ประเทศโดยหากข้อพิพาทมีข้อเท็จจริงเช่นเดียวกับฎีกา ข้าวหนึ่ง ศาลก็ไม่ผูกพันที่จะต้องนำมาตรา 456 วรรคสอง และวรรคสาม ของ ป.พ.พ. มาปรับใช้กับคดีอีก ทั้งนี้

นอกจากที่ประเทศไทยจะมีกฎหมายใหม่ซึ่งใช้บังคับกับการซื้อขายระหว่างประเทศโดยตรงและเป็นที่ยอมรับในระดับสากลแล้ว กฎหมายซื้อขายของประเทศไทยในส่วนที่ใช้บังคับกับการซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศก็จะได้รับการพัฒนาไปในขณะเดียวกันด้วย

ความล้มเหลวในการพัฒนากฎหมายซื้อขายของประเทศไทย

จากการที่ศึกษาข้างหนึ่งได้จุดประกายให้สังคมไทยและผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายตระหนักถึงการพัฒนากฎหมายซื้อขายอย่างมีนัยสำคัญ แต่ก็เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งว่า นับจากปี 2537 ที่ศาลฎีกามีคำพิพากษาในคดีฎีกาข้างหนึ่งทั้งสองจนถึงปัจจุบัน ยังไม่ปรากฏว่าประเทศไทยมีการพัฒนากฎหมายในด้านนี้ รวมทั้งการตัดสินใจเข้าเป็นรัฐภาคีของ CISG หรือกล่าวได้ว่า

ร่วมเป็นเวลาเกือบ 3 ทศวรรษแล้ว ที่ประเทศไทยยังไม่มี การพัฒนากฎหมายซื้อขายอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม ไม่ว่าจะเป็นการจำกัดขอบเขตการบังคับใช้ มาตรา 456 ของ ป.พ.พ. เพียงการซื้อขายทางแพ่งเท่านั้น ทั้งนี้ อาจด้วยวิธีการแก้ไข ป.พ.พ. เฉพาะเอกเทศสัญญาซื้อขาย หรือพิจารณาแยกประมวลกฎหมายพาณิชย์ ออกมาเป็นเอกเทศจากประมวลกฎหมายแพ่ง หรือ การตัดสินใจเข้าเป็นรัฐภาคีของ CISG ดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทยในปัจจุบันที่เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก

โดยสรุป ตามข้อเท็จจริงที่ได้นำเสนอข้างต้น ผู้เขียนใคร่ร้องขอให้หน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องนี้ หยิบยกการพัฒนากฎหมายซื้อขายของประเทศไทยขึ้นมาพิจารณาอย่างจริงจังและเร่งด่วน ด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่งตามที่เห็นสมควรต่อไป

บรรณานุกรม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

กำชัย จงจักรพันธ์. (2543). “ข้อสังเกตคำพิพากษาศาลฎีกาดีสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ”, **ดุลพาท**, 47 (2).

ไพฑูริย์ เอกจริยากร. (2560). การแยกคดีแพ่งออกจากคดีพาณิชย์. **ดุลพาท**, เล่ม 3 ปีที่ 54.

พฤกษา เครือแสง. (2557). แนวทางการปฏิรูปประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทยสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน.

สำนักผู้ตรวจการแผ่นดิน, ปีที่ 7.

เปมิกา วิวัฒน์พงศ์พันธ์. (2550). **ผลกระทบของนิติกรรมและสัญญาอันเนื่องมาจากการไม่แยกกฎหมายแพ่งออกจากกฎหมายพาณิชย์**. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี.